

RÁJ, UTOPIE NEBO SKUTEČNOST?

2. BOŽÍ SLOVO, TVŮRČÍ SÍLA RÁJE

Jan 1,1-3.14

kázání ze soboty 2. 3. 2013 - br. Jonczy Radomír

Tajuplná kniha Genesis a v ní bájná rajska zahrada Eden. Místo věčné pohody, rozkoše, dobra... Řekli jsme posledně, že stojí za to zbavit tento starý příběh nánosů různých zjednodušení, zesměšnění, spekulací a pokusit se objevit hlubokou moudrost.

Rozhodli jsme se, že budeme v knize Genesis hledat principy, které dělaly, dělají a budou dělat ráj rájem. Při studiu biblického textu jsme se shodli na tom, že podstatou ráje je Bůh. To především on dělá ráj rájem. Člověk, který vstoupí do společenství s ním, má proto šanci prožívat ráj už dnes a tady, navzdory všem nepříznivým okolnostem, které s touto realitou souvisí. Dnes bych vás rád upozornil na další, velice podstatný princip ráje.

Ráj dělá rájem Boží slovo. *i řekl Bůh: „Bud' světlo!“ a bylo světlo.* (Gn 1,3) Každý stvořitelský den začíná slovy: *i řekl Bůh...* Stačilo slovo, lépe řečeno několik slov a byl ráj. Takovou moc má slovo, které vysloví Bůh. Autor Žalmu třicátého třetího říká: *„Co on řekl, to se stalo, jak přikázal, tak vše stojí.“* (Ž 33,9) a nejenom to, dobře stojí. *a viděl Bůh, že je to dobré, dokonce velmi dobré.* Prostě ráj.

Někdo by mohl namítnout: „Povídali, že mu hráli. Vždyť je to jako z pohádky. Čáry, máry, fuk? Jak chceš dokázat, že se něco takového doopravdy stalo?“ Dokázat to nemohu. Už kdysi dávno řekl Bůh Jobovi: *„Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi?“* (Jb 38,4) „O čem tady chceš mudrovat? z které strany chceš tajemství stvoření uchopit? Co chceš dokazovat?“ Moc Božího slova dokazovat nemohu a vlastně ani nechci. Nekonečné spory mezi stoupenci evoluce a kreacionismu mi jako teologovi, při vší úctě k jejich úsilí, připadají docela úsměvné... Víra přece nepotřebuje berličky důkazů. Víra a pochybnost stojí proti sobě bez důkazů. Nám lidem může jen prospět, dokážeme-li pokořit své bohorovné „já“ a svému Stvořiteli jen tak důvěřovat. Ježíš by k tomu dodal: *„Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili“* (Mt 20,29)

MLUVENÉ BOŽÍ SLOVO

Slovo jako prostředek komunikace od samého začátku prohlubovalo vztah mezi člověkem a jeho Stvořitelem. Svou sílu a vážnost neztratilo ani po pádu člověka do hříchu. Člověk však díky své hříšnosti jemný Boží hlas slyšel stále méně. a tak si Bůh začal povolávat proroky, lidi s vytříbeným „sluchem“. *„Jdi a volej, aby slyšeli.“* (Jr 2,2) Podobným Božím výzvám se proroci často se bránili. Prorok Jeremiáš Hospodinu říká: *„Už nebudu ve tvém jménu mluvit. Tvé slovo je však v mém srdci jako hořící oheň, je uzavřeno v mých kostech, jsem vyčerpán tím, co musím snášet, dál už nemohu.“* (Jer 20,9) Boží slovo bylo mocnější než oni.

PSANÉ BOŽÍ SLOVO

Ne náhodou se říkává: „Co je psáno, to je dáno...“ Proto Bůh od jisté doby začal vybízet proroky, aby to, co slyšeli, napsali. V průběhu staletí tak začalo vznikat psané

Boží slovo, zvané „Bible“. Bible je bibliothéca, sbírka šedesáti šesti knih. Někdo by opět mohl namítnout: „Jaképak Boží slovo, psal to přece člověk?“ Bibli doopravdy psali lidé, lidský faktor v ní je nepřehlédnutelný. Každý z autorů do ní vtiskl kus sebe. Bůh své slovo prorokům nediktoval, inspiroval jejich myšlení. Forma vyjádření zůstávala úměrná míře jejich vzdělání, společenskému postavení, prostředí, ve kterém působili, či jejich vrozenému temperamentu.

Když dovolíte, malý exkurs pro osvěžení. Vždy znovu se musím pousmát nad výrokem apoštola Petra, zaznamenaném v jeho druhém listu: „*A vězte, že ve své trpělivosti vám Pán poskytuje čas ke spáse, jak vám napsal i náš milý bratr Pavel podle moudrosti, která mu byla dána.*“ (2 P 3,15.16) Při čtení tohoto textu býváme natolik zaujati zmínkou o čase ke spáse, že nevnímáme jemnou Petrovu invektivu ukrytou ve verši následujícím: „*Mluvil tak o tom ve všech svých listech. Některá místa jsou v nich těžko srozumitelná a neučení a neutvrzení lidé je překrucují, jako i ostatní Písmo k vlastní záhubě.*“ Postřehli jste? :-) Nic nového pod sluncem. Nekonečný, nadčasový dialog mezi teologickými praktiky a teoretiky. „Vidíte ho, vědátora, noří se do hlubin poznání a kdo mu pak má rozumět!“

Forma je prostě lidská, ale obsah božský. Ostatně, tak nějak to vysvětluje i sám apoštol Petr, když říká: „*Nikdy totiž nebylo vyřčeno proroctví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha.*“ (2 P 1,21)

Lidé se mne ptají, jestli se to, že Bible má božský původ, dá nějakým způsobem dokázat? Určitě nedá. Znovu opakuji, že víra žádné důkazy nepotřebuje. *Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufám a být si jist tím, co nevidím.* (Žid 11,1) o božském původu Bible však vypovídá několik důležitých skutečností.

Jednota autorů Bible

Jednotlivé knihy Bible byly psány v průběhu šestnácti set let. Byla psána v různých dobách, na různých kontinentech. Autoři evidentně nemohli své autorské záměry vzájemně konzultovat. Přesto Bible vytváří mozaiku, ve které každý kamínek má své nezastupitelné místo. Tam, kde jeden autor končí, druhý navazuje, co jeden nastíní, druhý vysvětlí, přičemž si navzájem v ničem neprotížečí.

Neměnicí se obsah Bible

Nálezky starých biblických rukopisů ukazují, že obsah Bible zůstává až na nepatrné výjimky zcela nezměněn. Určitě k tomu mimo jiné přispěl i důmyslný systém opisování biblických textů. Opisovači, tzv. „Masoreti“, se na svou práci museli připravovat dlouhých devět let. Za tu dobu se posvátné texty museli naučit zpaměti. Při opisování pak musela být dodržována přísná pravidla. Pro každou knihu, stránku a řádek byl stanoven určitý počet znaků. V případě omylu nesměla být chyba přepisována či jakkoli opravována. Chybný svitek musel být obřadně se všemi počtami pohřben u hřbitovní zdi. Pán Bůh si vše zařídil tak, aby se mohlo naplnit Ježíšovo proroctví: „*Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane.*“ (Mt.5,18)

Rozšířenost Bible

O božském původu Bible svědčí i to, že navzdory všem útokům, kterým byla v minulosti nucena čelit, stále patří k nejčtenějším a nejprekládanějším knihám na světě.

Osvícenecký filosof Voltaire na přelomu šestnáctého a sedmnáctého století tvrdil, že ve dvacátém století už Bibli nikdo nebude znát. Dnes v jeho domě úřaduje biblické nakladatelství :-).

Nadčasová aktuálnost Bible

Za úvahu stojí i nadčasová aktuálnost Bible. Boží slovo dokáže čtenáře dvacátého prvního století oslovit stejně, jako před staletími Husa nebo před tisíciletími Mojžíše. Mne samotného dokáže ten či onen text Bible dnes inspirovat tak a zítra zase jinak. Boží slovo však člověk musí hledat za slovem lidským. Bible vznikala ve staroorientálním prostředí a byla psána lidmi, kteří mysleli a mluvili v duchu své doby. Proto musí být poselství Bible poctivým výkladem aktualizováno.

Profesor Starého zákona Miloš Bič to vyjádřil takto: Vykladač (teolog) je podoben člověku, stojícímu před zavřenými dveřmi, od nichž mu chybí klíč. Slyší za dveřmi hlas - bude to hlas Boží - ale slyší nezřetelně, chvílemi něco přeslechne, nebo mluvenému neporozumí. Čím bude dveřím blíže, tím jasněji bude vnímat mluvené, ale pořád tu zůstane překážka, která mu bude bránit, aby slyšel plně. a teď si představme, že naslouchajících bude více. Hlas bude stále jen jeden, Boží, ale z naslouchajících někdo uslyší více, jiný méně a někdo bude slyšet jen zastřené a neurčitě. Hrozí dokonce i nebezpečí, že někdo uslyší něco zkresleně a tím svede jiné z pravé cesty. Ne každá teologická práce proto znamená pokrok, byť byly její výsledky sebelibivější. Při výkladu Bible je víc než nutné správně rozpoznat příslušný důraz a nevnášet do ní důrazu, které v ní nejsou, nevytrhovat jednotlivé texty z širších souvislostí a hlavně si vždy pokorně přiznat, že *naše poznání je jen částečné, i naše prorokování je jen částečné; až přijde plnost, tehdy to, co je částečné, bude překonáno.*“ (1 k 13, 9.10)

ZTĚLESNĚNÉ BOŽÍ SLOVO

Bůh k lidem v minulosti promlouval různými způsoby. Osobně, prostřednictvím proroků, psanou formou a dalšími *rozličnými způsoby*... Tato komunikace však díky rozmáhajícímu se zlu byla stále složitější a složitější. Proto se Bůh nakonec odhodlal k ráznému řešení. V osobě Ježíše z Nazaretu sestoupil na zem, aby tak s člověkem mohl znovu obnovit komunikaci osobní. (Žd 1,1) Ježíš, inkarnovaný Bůh se stal ztělesněním Božího slova. V prologu Janova evangelia je to vyjádřeno takto: „*Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest... a Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.*“ (J 1, 1.2.14)

VNITŘNÍ BOŽÍ SLOVO

Taky vám někdy přijde líto, že jsme tenkrát nemohli být u toho? Mám pro vás dobrou zprávu. Když se Ježíš před odchodem z této země loučil se svými učedníky, řekl jim: „*Prospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, Přímluvce k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám.*“ (J 16,7) Živě si zase dokážu představit jejich překvapení: „*Odhází a ještě provokuje... Cožpak pro nás může být lepší, když odejde? Bez něj přece budeme ztraceni!*“

Později však učedníci pochopili, jak to Ježíš myslel. V době svého pobytu na zemi byl Bohem, který byl s nimi (Immanuel – Bůh s námi), oslovoval je tedy z vnějšku. Kdyby zůstal, nebyli by nuceni hledat Boha v sobě. Svým odchodem je však nepřímo donutil, aby jej v sobě hledali a identifikovali. Začal k nim promlouvat zevnitř a to pro ně bylo určitě lepší.

Bůh je stále zde. Není jen kolem nás, je v nás. Chce s námi komunikovat, chce s námi mluvit. Když tuto jeho nabídku přijmeme, když studujeme Bibli, když nasloucháme svému vnitřnímu hlasu a necháváme se jím inspirovat, když na slyšené Boží Slovo reagujeme modlitbou, otevírá se nám nový, rajský rozměr života víry.

Krátce po sametové revoluci na jednom z mítinků Občanského fóra promluvil páter Kánský, úřadující šéfredaktor Katolického týdeníku. Herec Boris Rösner, který tenkrát mítink moderoval, ukončil jeho projev prohlášením: „Jsem rád, že po čtyřiceti létech do této společnosti opět vstupuje Bůh.“ Sledoval jsem tenkrát přímý přenos mítinku v televizi a dojetím mi vyhrkly slzy.

Bůh do naší společnosti doopravdy vstoupil. Svobodně zde zaznívalo jeho Slovo. Zpočátku to působilo velký rozruch, později však zájem začal klesat. Škoda. Mohlo být líp. Boží slovo má obrovský potenciál, dokáže peklo proměňovat v ráj. Bůh však má obrovskou trpělivost. Je schopen mluvit, i když mu nikdo nenaslouchá. Modlím se, abychom zaslechli jeho hlas.